

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Підкреслений
Директор
Економіко-правничий фаховий коледж
Запорізького національного університету
Олена ГРИБАНОВА
« 09 2025
Кваліфікаційний код

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**підготовки фахових молодших бакалаврів з фінансів,
банківської справи, страхування та фондового ринку**

галузі знань: D Бізнес, адміністрування та право

**спеціальності: D2 Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок**

освітньо-професійної програми: Фінанси і кредит

Укладач: Анжеліка МІЛЬЧЕВА

Обговорено та ухвалено
на засіданні циклової комісії суспільних
дисциплін і права

Протокол № 1 від «28» серпня 2025

Голова ЦК

Максим НОСИК

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «17» вересня 2025

Заступник директора з НМР

Альона ХОДАКОВСЬКА

2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни складено відповідно до:

- Програма ЗНО (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 26.06.2018 року № 696). – К.: МОН України, 2018. – 37 с.
- Історія України: Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. – Київ: HREC PRESS, 2022. – 260 с.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма здобуття освіти		
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: <u>D Бізнес, адміністрування та право</u> (шифр і назва)	Нормативна		
Розділів – 7				
Загальна кількість годин за освітньою програмою профільної середньої освіти – 110 II семестр – 20 год. III семестр – 30 год. IV семестр – 60 год. Загальна кількість інтегрованих годин за освітньо-професійною програмою – 90 III семестр – 30 год. IV семестр – 60 год.	Спеціальність : <u>D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u> (шифр і назва)	Рік підготовки: 1,2		
		1-й	2-й	3-й
Тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття освіти: II семестр – 1 год. III семестр – 2 год. IV семестр – 4 год.	Освітньо-професійна програма <u>Фінанси і кредит</u> (якщо програм декілька, вписати назви усіх програм)	Лекції		
		-	14 год.	30 год.
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>фаховий молодший бакалавр з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку</u>	Практичні, семінарські		
		38 год.	16 год.	30 год.
		Лабораторні, самостійні		
		-	-	-
		Вид контролю:		
		Залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія України» є формування у здобувачів фахової передвищої освіти історичних знань; розвиток історичного мислення студентів, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу; виховання патріотизму і поваги до інших народів; підготовка до активного громадського життя в Українській державі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;
- набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів української держави в контексті світового історичного процесу;
- розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;
- усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності власної держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;
- долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;
- сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти набуває

Програмні компетентності (з ОПП):

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу й суспільство та у розвитку суспільства, техніки й технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність працювати самостійно і в команді, налагоджувати комунікаційні зв'язки та міжособистісні взаємодії під час вирішення поставлених завдань.

Програмні результати навчання, які досягаються за допомогою вивчення дисципліни (з ОПП):

РН 2. Володіти державною та іноземною мовами для складання ділових паперів і комунікації у професійній діяльності.

РН 15. Демонструвати навички самостійної роботи та роботи в команді, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Міждисциплінарні зв'язки реалізуються у курсах історії української та зарубіжної культури, основи філософських знань.

Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. НАЙДАВНІША ТА ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Тема 1. Вступ до історії України

Історія України як наука. Методи історичного дослідження; зв'язок історії України з іншими науками. Історичне джерело. Джерела з історії України: визначення поняття, класифікація історичних джерел: речові, усні, писемні, візуальні.

Тема 2. Стародавня історія України

Поява та розселення людей на території України. Заняття привласнювального господарства. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Неолітична революція. Трипільська і середньо-стогівська археологічні культури. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів.

Тема 3. Східні слов'яни

Найдавніші писемні та археологічні джерела про слов'ян. Проблема "прабатьківщини" слов'ян в історіографії. Велике переселення народів на початку нової ери. Походження слов'ян та їх розселення на території України. Розвиток землеробства, скотарства, ремесел. Суспільний устрій, побут, звичаї, вірування східних слов'ян. Державне об'єднання антів. Східнослов'янські об'єднання племен на території України. Орне землеробство – основа господарства слов'янських племен України. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Територіальна община. Поява приватної власності. Взаємовідносини східних слов'ян з сусідніми народами.

Тема 4. Русь-Україна (Київська держава)

Концепції походження держави Київська Русь та їх оцінка в сучасній історіографії. Соціально-економічні та політичні фактори об'єднання слов'ян. Київське князівство Аскольда. Інші осередки державності на Русі. Внутрішньо – та зовнішньополітична діяльність перших київських князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Державотворення к. X -сер. XI ст.

Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Політичний лад Київської Русі та соціальна структура давньоруського суспільства. Київська держава в період найбільшого піднесення та могутності: правління Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Культура Київської Русі. Міжнародне визнання Київської Русі. Причини та наслідки політичної роздробленості Київської Русі. Утворення самостійних князівств: Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського та інших. Продовження процесу формування української народності. Перші згадки про етнопонім "Україна". Історичне значення Київської Русі.

Тема 5. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала

Об'єднання. Політичний, соціальний та економічний розвиток в XII – першій половині XIV ст. Правління династії галицьких Ростиславичів, Ярослав Осмомисл. Правління династії Галицько-Волинських Романовичів. Роман Мстиславич. Галицько-волинські землі в період громадянських воєн. Данило Галицький і боротьба Галицько-Волинських князів з монголо-татарами. Занепад Галицько-Волинського князівства. Галицько-Волинське князівство як одна із форм української державності. Галицько-Волинська держава як продовжувач культурної традиції Київської держави.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СКЛАДІ ІНШИХ ДЕРЖАВ(II П. XIV - I П. XVII СТ)

Тема 6,7. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у II п. XIV – I П. XVI СТ.

Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Боротьба за оволодіння Галицько-Волинським князівством. Вхідження Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини до складу Литовської держави. Політика литовських князів на українських землях. Суспільно-політичний устрій держави. Київська унія 1385 року. Політичне становище українських земель після Кревської унії. Литовський князь Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика. Зміна політичного курсу Литви. Ліквідація удільних князівств. Українські землі у складі Молдовського князівства, Угорщини, Московської держави та Османської імперії. Соціальний устрій та господарське життя в Україні в XIV-XV столітті. Розвиток сільського господарства. Аграрна реформа 1557 р. Формування панщинно-фільваркового господарства. Зростання залежності селян від магнатів і шляхти. Юридичне оформлення кріпосного права. Розвиток ремесла, сільських і міських промислів, торгівлі. Духовне життя, Зростання міст, надання їм Магдебурзького права.

Тема 8. Українські землі у складі Речі Посполитої (II ПОЛ. XVI -I ПОЛ. XVII СТ.)

Люблінська унія 1569 року: причини прийняття, зміст, наслідки. Утворення Речі Посполитої. Політичне становище українських земель під владою Польщі. Адміністративний устрій українських земель. Соціально-економічний розвиток. Сільськогосподарське виробництво. Категорії селян. Запровадження панщини. Розвиток ремесла і промислів. Поява підприємств мануфактурного типу. Торгівля. Природно-географічні та історичні умови формування етнічної території української народності в період феодалізму. Етапи формування української народності. Розвиток економічних зв'язків, самосвідомості, формування своєрідних рис мови, етнічної культури, побуту і звичаїв народу. Історіографія проблеми формування української народності. Виникнення братств. Становище української православної церкви. Берестейська церковна унія 1596 року.

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В СЕР. XVII СТ. - ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

Тема 9. Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ.

Причини, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Версії походження козацтва та його організаційна структура перших часів існування, Територія, чисельність, заняття, побут, звичаї козацтва. Поява перших січей Створення реєстрового козацького війська. Роль козацтва у боротьбі проти турецько-татарських загарбників. Морські походи козаків. П. Конашевич-Сагайдачний, його політична, військова, просвітницька діяльність. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Боротьба українського народу проти польсько-шляхетської експансії. Козацько-селянські повстання під проводом К. Косинського, С. Наливайка. Початок опришківства. Козацько-селянські повстання 20-30-х років XVII століття під проводом М. Жмайла, Т. Федоровича, І. Сулими, П. Бута, Я. Острянина, Д. Гуні. Значення козацьких повстань у розгортанні національно-визвольної боротьби українського народу. Державотворчі тенденції в діяльності козацтва. Козацтво як явище світової історії.

Тема 10. Національно – визвольна війна українського народу середини XVII СТ. Гетьманщина

Україна напередодні Визвольної війни. Її соціально-політичні передмови. Характер, рушійні сили і мета Визвольної війни. Початок повстання, основні етапи визвольної боротьби. Перемоги під Жовтими Водами та Корсунем та поширення повстанського руху на всі українські землі. Воєнний тріумф під Пилявцями та визволення західноукраїнських земель. Формування державницької ідеї в ході військових дій і початок створення нової Української держави. Перемога під Зборовим і реакція українського суспільства на умови Зборівської угоди 1649 року. Дипломатичні та військові успіхи в 1650 році. Поразка під Берестечком та її

наслідки. Умови Білоцерківського договору 1651 року. Розгром польського війська під Батогом, бої під Монастирищем і Жванцем. Жванецька угода. Українсько-російські зв'язки в роки війни. Поступове зближення України з Росією. Рішення Земських соборів 1651 та 1653 років. Переяславська Рада 1654 року: її мета та значення. Березневі статті та їх оцінка в історичній літературі. Програма Б. Хмельницького щодо побудови Козацької держави на основі ідеї української соборності. Основні етапи розробки програми державного будівництва та боротьби за її реалізацію. Найхарактерніші ознаки Української козацької республіки. Її суспільний та державний та державний устрій. Перетворення козацтва в привілейований стан суспільства. Осінньо-зимові кампанії 1654-1657 років та її трагічні наслідки для козацької України. Віденське перемир'я. Зміна зовнішньополітичної орієнтації Б. Хмельницького. Смерть Б. Хмельницького та його роль в історії України.

Тема 11. Козацька Україна наприкінці 17-х рр. XVII ст.

Гетьман І. Виговський та основні напрями його державної політики. Гадяцька угода 1658 року. Причини та наслідки краху політики І. Виговського. Гетьманство Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 року. Слободищенський трактат 1660 року. Територіальний розкол України на Лівобережжя і Правобережжя. Гетьман П. Тетеря та І. Брюховецький. Україна у політичних планах Росії, Польщі та Туреччини.

Період "Руїни". Внутрішня і зовнішня політика гетьмана П. Дорошенка на Правобережжі. Андрусівське перемир'я 1667 року та його наслідки для України. Боротьба П. Дорошенка за збереження єдності України. Гетьмани Д. Многогрішний та І. Самойлович. Дальше обмеження автономії України. Вічний мир 1686 року і остаточне закріплення поділу України.

Тема 12. Українські землі наприкінці XVII ст - в другій половині XVIII ст.

Особливості територіально-політичного устрою Гетьманщини, зміна соціального і національного складу населення. Зміни у сільському господарстві. Зростання феодального старшинського та монастирського землеволодіння. Наступ на політичну автономію України. Правління гетьмана І. Мазепи. Коломацькі статті 1687 року. Зміцнення влади козацької старшини. Соціальна політика І. Мазепи. Участь України у Північній війні 1700-1721 років. Вступ шведських військ в Україну і перехід гетьмана І. Мазепи на бік шведського короля Карла XII. Політичні причини та наслідки поразки І. Мазепи. Гетьман П. Орлик та його Конституція. Обрання гетьманом І. Скоропадського. Посилення колоніальної політики Російської імперії щодо України. Перша Малоросійська колегія, її завдання і функції. Наказний гетьман П. Полуботок. Перша ліквідація гетьманства. Відновлення гетьманства. Зміцнення української державності за гетьманування Д. Апостола. Друга ліквідація гетьманства.

Тема 13. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Внутрішня політика останнього очільника Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Ліквідація автономії Гетьманщини. Опришківський та гайдамацькі рухи. Зміни в політичному становищі Правобережної України та західноукраїнських земель після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795). Реформи Марії Терезії та Йосифа II, їх вплив на українські землі. Культура і духовність.

Тема 14. Українські землі у складі російської імперії наприкінці XVIII ст.- в першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Українське національне відродження: початок, періоди та особливості. Відновлення українського козацтва в часи французько-російської війни. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту.

Тема 15. Українські землі у складі австрійської імперії наприкінці XVIII СТ.- в першій половині XIX СТ.

Адміністративно-територіальний устрій українських регіонів у складі Австрійської імперії.

Соціальний та етнічний склад населення. Організація імперської влади. Реформи Марії Терезії та Йосифа II. «Освічений абсолютизм». Початки українського національного руху в Австрійській імперії. Закарпатські «будителі». Товариство галицьких греко-католицьких священників.

«Весна народів» та суголосні їй події в Галичині, Буковині й Закарпатті в 1848–1849 рр. Скасування панщини. Перша політична організація українців – Головна Руська рада та її національна програма. Газета «Зоря Галицька». Українці в австрійському парламенті. Початок національного відродження: діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції(1848-1851рр.) Досвід парламентаризму. Освіта. Наука. Література. « Історія Русів». Галицько-руська матиця. Собор руських вчених .

РОЗДІЛ 4.: УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – НА ПОЧАТКУ ХХСТ.

Тема 16. Українські землі у складі російської імперії другої половини XIX СТОЛІТТЯ - на початку ХХСТ.

Події Кримської війни 1853—1856рр. а поразка Російської імперії. Буржуазні реформи 60–70 рр. XIX ст. та процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадівського руху. Національне відродження кримсько- татарського народу . Утворення монополістичних об'єднань в Україні.. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події 1905-1907рр. в Україні. Діяльність українських громад в I та II Державних думах. Діяльність «Просвіти». Посилення російського імперського наступ на Україну в 1907-1914рр.

Тема 17. Українські землі у складі Австро - Угорської імперії другої половини XIX СТОЛІТТЯ - на початку ХХСТ.

Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта». Українські видання: «Правда», «Діло» «Записки Наукового товариства ім. Шевченка». Розвиток кооперативного руху. Трудова еміграція. Політизація українського національного руху та утворення перших політичних партій. Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив УГКЦ на формування національної свідомості населення західноукраїнських земель.

ТЕМА 18. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НА ПОЧАТКУ ХХСТ. ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ .

Населення України на початку ХХ ст. Індустріальна модернізація. Міста як осередки великого підприємництва, торгівлі та фінансів. Економічна криза 1900–1903 рр. Розвиток монополій. Регіональна спеціалізація промисловості й сільського господарства. Проведення в Україні столипінської аграрної реформи. Переселенські рухи. Український національний рух: політичний етап. Радикалізація руху. Автономістська й самостійницька течії в національному русі. Розбудова політичних партій. Утворення національних організацій культурноосвітнього та військово-спортивного спрямування. «Націоналізація» селянства.

Консолідація української нації. Українці в російській революції 1905– 1907 рр. Боротьба українців за реформу виборчої системи в Австро-Угорській імперії. Українське представництво в російській Державній Думі та австрійських парламентських установах – Галицькому сеймі і Державній раді.

Український національний рух і його опоненти в умовах пореволюційної (столипінської) реакції 1907–1914 рр. Товариство українських поступовців. Посилення імперського тиску з боку російської влади. Діяльність чорносотенців. Антиєврейські погроми. «Справа Бейліса». Посилення соціальної і політичної напруженості.

РОЗДІЛ 5. УКРАЇНА МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ

ТЕМА 19. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Діяльність Союзу визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на території України в 1914-1917рр. Українці в арміях воюючих держав. Формування легіону Українських січових стрільців. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців (УСС). Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914-1917рр. Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914–1917 рр. Російський окупаційний режим на підвладних Австро-Угорщині українських теренах. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Вплив Першої світової війни на світогляд, політичні орієнтири українців та економіку України.

ТЕМА 20. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР). Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Вільне козацтво. Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників. З'їзд поневолених народів Росії як передвісник розпаду Російської імперії.

Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка. Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазі-держави УНР (Радянської/Советської). Початок і перебіг першої російсько-української війни. Бій під Крутами. IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Формування української громадянської нації. Конституція УНР.

ТЕМА 21. РОЗГОРТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. БОРОТЬБА ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ.

Гетьманський переворот. Утворення Української Держави. Павло Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика. Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), його історичне значення. Трудовий Конгрес ЗУНР. Державне будівництво та національна політика.

Польсько-українська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні.

УНР в кільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р.: ставлення та становище місцевого населення. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. Перший зимовий похід Армії УНР. Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії під Варшавою–Замостям («Диво на Віслі»). Поразка Збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР.

РОЗДІЛ 6. УКРАЇНА В СКЛАДІ ТОТАЛІТАРНОЇ ІМПЕРІЇ-СРСР.

ТЕМА 22. ВСТАНОВЛЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ.

Голод 1921–1923 рр.: причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР. Повстанський рух в Україні 1921–1923 рр. Формальний та реальний статус УСРР/УСРСР у «договірній федерації» радянських республік – Союзі Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Зміни в адміністративно-територіальному поділі УСРР. Утворення Кримської Автономної СРР/ССР у складі РСФРР. Суспільно-політичне життя в УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» («українізації»).

«Українське відродження». Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Національно-культурне будівництво національних меншин. Молдавська Автономна СРР/ССР у складі УСРР.

Згорання непу. Голод 1928–1929 рр. Перехід до планової економіки.

ТЕМА 23. УТВЕРДЖЕННЯ БІЛЬШОВИЦЬКОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ.

Початок сталінської модернізації економіки УСРР і перехід до форсованої індустріалізації. Насильницька колективізація. Директивне господарювання. Хлібозаготівельні кризи 1927–1929 рр. Причини й перебіг Голодомору 1932–1933. «Закон про 5 колосків». Примусові хлібозаготівлі. «Чорні дошки». Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни. Масові депортації, кампанія з розкуркулення, насильницька колективізація. Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінській політиці. Прояви національної свідомості, антиімперські, антирадянські/антисоветські настрої в УСРР. Примусові хлібозаготівлі. Український хліб на експорт, внутрішньосоюзні ринки. Пропаганда як інструмент підготовки геноциду. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни. Політичні процеси кінця 1920-х – початку 1930-х рр. Масові репресії. Згорання «українізації». «Розстріляне відродження (Червоний ренесанс)». «Великий терор» в Україні. Биківня, Вінниця, інші місця масових поховань жертв репресій. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва. Антирелігійна політика влади та її наслідки. Значення «самоліквідації» УАПЦ. Прояви «культу особи» Йосифа Сталіна в Україні. Конституція УРСР/УСРСР 1937 року: порушення прав людини за ширмою декларованих свобод.

ТЕМА 24. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Політика Польщі щодо «східних кресів» та міжетнічні відносини в Галичині і Волині. Осадництво. «Пацифікація». Економічний розвиток української спільноти в умовах Польської держави. Українська кооперація. Культурно-просвітні і спортивні товариства українців. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання (УНДО). Організація українських націоналістів (ОУН).

Українські землі у складі Румунії. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія (УНП).

Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Уряд УНР в екзилі. Діяльність української політичної еміграції.

РОЗДІЛ 7: УКРАЇНА У II-Й ПОЛОВИНІ ХХ СТ

ТЕМА 25. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН. Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та

Південної Бессарабії. «Радянізація/советизація» західних областей України у 1939–1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення.

Передумови, початок німецько-радянської війни. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів з території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні.

Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Бойові дії Червоної армії у 1942–1944 рр. в Україні. «Чорносвитники». Радянський партизанський рух. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з України. Відновлення тоталітарного імперського режиму в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму.

Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати.

ТЕМА 26. УКРАЇНА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 рр. Уроки української історії 1914–1945 рр. Періодизація історії України другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст. Україна в системі міжнародних відносин. УРСР – співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповорненці.

Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р.

Відбудова промисловості: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудова таборів). Становище сільського господарства. Голод 1946–1947 рр.

Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів». «Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА. Оунівський рух в еміграції.

ТЕМА 27. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ.

Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. ХХ з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС). Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Ліквідація ГУЛАГу. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства. Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Становище кримськотатарського народу у місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину. «Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації.

Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості.

ТЕМА 28. УКРАЇНА В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ (СЕРЕДИНА 1960-Х — СЕРЕДИНА 1980-Х РР.)

Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та сіоністського руху на теренах УРСР. Опозиційна діяльність режимові в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину.

Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми. Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості.

Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ», «радянська людина» та їхні «вороги».

ТЕМА 29. УКРАЇНА В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ, ЇЇ РОЛЬ У РОЗПАДІ СРСР.

Політика «перебудови-прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР. Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Вплив на суспільну свідомість. Виникнення націонал-демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів.

Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР.

Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України.

ТЕМА 30. РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ.

Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа 2004 р. Основні тенденції суспільно-політичного життя в 2005–2009 рр. Спроби формування авторитарного режиму в 2010–2013 рр. Харківські угоди 2010 р. Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти – гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи.

Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні.

Багатовекторність зовнішньої політики України та її наслідки. Вступ України до Ради Європи. Будапештський меморандум. Тузлівська криза. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію.

Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Динаміка зайнятості населення. Зрушення в суспільній свідомості. Релігійне життя. Українці в світі. Українська діаспора в розбудові державної незалежності України.

ТЕМА 31. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНИ. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА.

Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу. Україна в імперській доктрині «руського міра». Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень Російської Федерації (РФ) до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР. Зрив угоди про асоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Крах режиму Віктора Януковича. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Обрання Петра Порошенка Президентом України. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Надання українцям права на безвізовий режим в'їзду в країни ЄС.

Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Квазіреферендуми і проголошення маріонеткових квазідержав Донецької Народної Республіки (ДНР), Луганської Народної Республіки (ЛНР). Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Перебіг бойових дій. Мінські домовленості. Українське громадянське суспільство в обороні держави. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Участь добровольцівіноземців у збройній боротьбі на боці України. Міжнародна підтримка України в умовах війни. «Норманська четвірка»: внесок у стабілізацію збройного конфлікту. Позиція США та держав «великої сімки». Санкції, накладені на РФ за невиконання Мінських домовленостей. Соціально-економічний розвиток України у 2014–2022 р. Економічні, політичні, судовоправові реформи. Створення незалежної правоохоронної структури для боротьби з корупцією. Незавершеність реформ. Законодавче забезпечення статусу української мови як державної. Утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ).

Президентські вибори 2019 р. Обрання Володимира Зеленського Президентом України. Земельна та інфраструктурна реформи. Цифровізація України. Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України.

Використання Росією продовольства як зброї. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російській агресії. Російська пропаганда як інструмент підбурювання війни і геноциду. Ідеологема «денацифікація України». Протидія України російській пропаганді та дезінформації.

Розгортання дипломатичної боротьби України. Утворення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності і обороноздатності України. Лендліз. Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС. Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння. Колабораційна діяльність і кримінальна відповідальність за неї. Рух Опору на тимчасово окупованих територіях. Біженці та вимушені переселенці. Примусове переселення громадян України до РФ. Гуманітарна підтримка біженців в країнах ЄС.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<i>Назва теми</i>	Кількість годин			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
лекції		сем./практ	с.р.	
1	2	3	4	5
II семестр				
Українські землі від найдавніших часів і до першої половини XIX ст.				
Розділ 1. Стародавня історія України				
Тема 1. Стародавня історія України	2	–	2	–
Тема 2. Східні слов'яни	1	–	1	–
Тема 3. Русь-Україна (Київська держава) у II пол. XI – I пол. XIII ст.	1	–	1	–
Тема 4. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала	2	–	2	–
Всього за розділом 1	6	–	6	–
Розділ 2. Українські землі в складі інших держав (II пол. XIV - I пол. XVII ст.)				
Тема 5. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у II пол. XIV – I пол. XVI ст. Кримське ханство	1	–	1	–
Тема 6 Українські землі у складі Речі Посполитої (II пол. XVI ст.)	1	–	1	–
Тема 7. Українські землі у складі Речі Посполитої (I пол. XVII ст.)	1	–	1	–
Модульна атестація №1	+	–	–	–
Всього за розділом 2	3	–	3	–
Розділ 3. Українські землі в сер. XVII ст. - першій половині XIX ст.				
Тема 8. Виникнення козацтва. Запорозька Січ	1	–	1	–
Національно-визвольна війна українського народу сер. XVII ст. ст.	2	–	2	–
Тема 9. Козацька Україна наприкінці 50-х -сер. 80-х. рр. XVII ст.	1	–	1	–
Тема 10. Українські землі наприкінці XVII ст.-першій половині XVIII ст.	1	–	1	–
Тема 11. Українські землі в II пол. XVIII ст.	1	–	1	–
Тема 12. Українські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII ст. -в першій половині XIX ст.	1	–	1	–
Тема 13. Українські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIII ст. - в першій половині XIX ст.	1	–	1	–
Всього за розділом 3	8	–	8	–

Розділ 4.: Українські землі другої половини XIX – на початку XXст.

Тема 15. Українські землі в складі Російської імперії в II п. XIX ст. -на початку XX ст.	1	–	1	–
Тема 16. Україна в складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст. - на поч. XX ст.	1	–	1	–
Тема 17-18.Українські землі на початку XX ст	1	-	1	-
Модульна атестація №2	+	–	–	–
Всього за розділом 4	3	–	3	–
Усього годин за II семестр	20	–	20	–

III семестр

Розділ 5. Україна між двома світовими війнами

Тема 19.Україна в роки Першої світової війни	4	2	2	–
Тема 20.Початок української революції.	6	2	4	–
Тема 21-22. Розгортання української революції Боротьба за відновлення державності.	8	4	4	–
Модульна атестація №3	+	–	–	–
Разом за розділом 5	18	8	10	–

Розділ 6. Україна в складі тоталітарної імперії-СРСР.

Тема23.Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	4	2	2	–
Тема 24. Утвердження радянської влади в Україні (1929–1938 рр.)	8	4	4	–
Модульна атестація №4	+	–	–	–
Разом за розділом 6	12	6	6	–
Усього годин за III семестр	30	14	16	–

IV семестр

Розділ 7: Україна у II-й половині XX ст.

Тема 25. Західноукраїнські землі у 1921–1939 рр	8	4	4	–
Тема 26. Україна в роки Другої світової і Великої Вітчизняної воєн (1939–1945 рр.)	10	4	6	–
Тема 27. Україна в перші повоєнні роки (1945 – початок 50-х років XX ст.)	6	4	2	–
Тема 28. Україна в умовах десталінізації (1953–1964 рр.)	8	4	4	–
Модульна атестація №5	+	–	–	–
Тема 29. Україна в період загострення кризи радянської системи (середина 60 – початок 80-х рр. XX ст.)	6	2	4	–
Тема 30. Відновлення незалежності України та розпад Радянського Союзу:	6	4	2	–
1. становлення України як незалежної держави;	6	4	2	–
2. творення нової України.	4	2	2	–
Тема 31. Європейський вибір України. Російсько-українська війна.	6	2	4	–
Модульна атестація №6	+	–	–	–

Разом за розділом 7	60	30	30	–
Усього годин за IV семестр	60	30	30	–
Всього годин	110	44	66	–

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Україна в роки Першої світової війни	2
2	Початок української революції.	2
3	Розгортання української революції Боротьба за відновлення державності.	4
4	Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	2
5	Утвердження радянської влади в Україні (1929–1938 рр.)	4
6	Західноукраїнські землі у 1921–1939 рр.	4
7	Україна в роки Другої світової і Великої Вітчизняної воєн (1939–1945рр.)	4
8	Україна в перші повоєнні роки (1945 – початок 50-х років ХХ ст.)	4
9	Україна в умовах десталінізації (1953–1964 рр.)	4
10	Україна в період загострення кризи радянської системи (середина 60 – початок 80-х рр. ХХ ст.)	4
11	Відновлення незалежності України та розпад Радянського Союзу	2
12	Становлення України як незалежної держави.	2
13	Творення нової України	2
14	Європейський вибір України. Російсько-українська війна.	4
Разом		44

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (практичних/лабораторних)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стародавня історія України	2
2	Східні слов'яни	1
3	Русь-Україна (Київська держава)	1
4	Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала	2
5	Руські удільні князівства у складі іноземних держав у II пол. XIV – I пол. XVI ст. Кримське ханство	1
6	Українські землі у складі Речі Посполитої (II пол. XVI ст.)	1
7	Українські землі у складі Речі Посполитої (I пол. XVII ст.)	1
8	Виникнення козацтва. Запорозька Січ	1
9	Національно-визвольна війна українського народу сер. XVII ст.	2
10	Козацька Україна наприкінці 50-сер. 80-х рр. XVII ст.	1
11	Українські землі наприкінці XVII ст.-першій половині XVIII ст.	1

12	Українські землі в II пол. XVIII ст.	1
13	Українські землі в складі Російської імперії наприкінці XVIII ст. - в першій половині XIX ст.	1
14	Українські землі в складі Австрійської імперії наприкінці XVIIIст. - в першій половині XIX ст.	1
15	Українські землі в складі Російської імперії в II п. XIX ст. -на початку XX ст.	1
16	Україна в складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст. - на поч. XX ст.	1
17	Українські землі на початку XX ст.	1
18	Україна в роки Першої світової війни	2
19	Початок української революції.	4
20	Розгортання української революції Боротьба за відновлення державності.	4
21	Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	2
22	Утвердження радянської влади в Україні (1929–1938 рр.)	4
23	Західноукраїнські землі у 1921–1939 рр.	4
24	Україна в роки Другої світової і Великої Вітчизняної воєн (1939–1945 рр.)	6
25	Україна в перші повоєнні роки (1945 – початок 50-х років XX ст.)	2
26	Україна в умовах десталінізації (1953–1964 рр.)	4
27	Україна в період загострення кризи радянської системи (середина 60 – початок 80-х рр. XX ст.)	4
28	Відновлення незалежності України та розпад Радянського Союзу	2
29	Становлення України як незалежної держави.	2
30	Творення нової України.	2
31	Російсько-українська війна.	4
Разом		66

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Програмою не передбачено</i>	

ПРОЄКТНА РОБОТА

- Передбачена навчальною програмою : Історія України: Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. – Київ: НREC PRESS, 2022. – 260 с.

Проектна діяльність у вивченні історії України – це не просто додаткове завдання для студентів, а важливий інструмент глибшого розуміння минулого. Проекти допомагають студентам не лише запам'ятовувати дати та факти, а й осмислювати історичні процеси, формувати власну точку зору та вчитися критично мислити. Проектна діяльність також розвиває навички, які знадобляться у майбутньому: уміння працювати в команді, висловлювати свої думки, аргументувати свою позицію, презентувати результати досліджень. Такі проекти дозволяють розвинути всі необхідні навички для майбутнього професійного розвитку всіх спеціальностей коледжу. Запропоновані проекти можуть бути індивідуальними, індивідуально-груповими, груповими.

Мета історичних проєктів — розвинути критичне мислення у здобувачів фахової передвищої освіти, навички дослідницької роботи, вміння працювати з першоджерелами та аналізувати інформацію, а також запобігти використанню ШІ шляхом фокусування на унікальних онлайн -даних .

Проектна робота виконується студентами II курсу на добровільній основі з метою підвищення власних підсумкових балів та враховується під час виставлення семестрової оцінки (заліку).

Ключові принципи для проектної роботи:

1. **Унікальність матеріалу** — студенти повинні працювати з унікальними історичними джерелами, які не представлено в Інтернеті. Акцент на неопублікованих джерелах: особисті архіви, сімейні реліквії, місцеві музейні фонди, маловідомі місцеві газети, а також усні свідчення-інтерв'ю з місцевими жителями, які не мають аналогів у відкритих джерелах.
2. **Фізична діяльність(за можливістю)** — польові дослідження, інтерв'ю, створення матеріальних об'єктів чи історичних мап. Польовими дослідженнями можуть бути: відвідування історичних місць, пошук артефактів (за дозволом та правилами), фотофіксація, збір інформації на місці. Створення матеріальних об'єктів: реконструкція побутових речей, макетів, інсталяцій. Особиста присутність: викладач може вимагати фото/відеодокази присутності студента під час польових робіт чи інтерв'ю.
3. **Критичне мислення** — аналіз протиріч у джерелах, порівняння офіційної історії з альтернативними поглядами. Інтерпретація власних висновків, обґрунтованих джерелами, а не лише переказ відомих фактів.

Критерії оцінювання:

- 1) фото/відео процесу, а не лише кінцевий результат;
- 2) унікальність;
- 3) особистий внесок (наприклад, власні фото з розкопок, запис інтерв'ю).

Пропоновані типи (форми виконання) завдань:

1. **«Жива археологія»** (практичне дослідження):

Завдання: знайти реальні артефакти (старі монети, листи, фотографії, предмети побуту) у себе вдома, у родичів або в місцевих музеях (за дозволом). Визначити епоху, матеріал, призначення, зв'язати з історичним контекстом. Зробити цифрову виставку з фото/відео процесу пошуку та вивчення артефактів. Захист проекту з демонстрацією артефакту (або його якісної фотографії/відео) та усним поясненням його історичної цінності.

2. **«Усна історія: інтерв'ю з очевидцем»:**

Завдання: взяти інтерв'ю у старших родичів, сусідів, ветеранів про події ХХ-ХІ століття (аудіо/відео інтерв'ю, а не лише текст!). Порівняти особисті спогади з офіційною історією, виявити розбіжності та спільні риси, створити короткий аналітичний звіт.

3. **«Фальшиві новини минулого»** (на критичне мислення):

Завдання: пошук у місцевих архівах, бібліотеках (або старих газетах, журналах, плакатах) пропагандистських матеріалів ХХ століття. Зіставлення пропагандистських наративів з реальними подіями (за свідченнями очевидців, архівними документами). Візуалізація: створення плаката-розслідування з цитатами, фото та власним аналізом.

4. **«Історичний детектив: пошук місць за старими фото»:**

Завдання: Дати студентам старі фото з вашого міста/села. Методи: Польове дослідження: Знайти те саме місце сьогодні, зробити порівняльний знімок з собою на фото для підтвердження присутності. Аналіз змін: Описати, що змінилося (архітектура, назви, функція місця, соціальний контекст).

Презентація: Фотоколаж або відеоролик з «до» і «після», коментарі студента.

5. **«Експериментальна історія»** (з досвіду):

Завдання: Виконати якийсь історичний процес руками (наприклад, випікати хліб за традиційними рецептами, писати пером, відтворити козацькі тренування). Дослідження: Вивчення технології, рецептів, методів. Практична реалізація: Виконання процесу з відеофіксацією етапів. Аналіз: Порівняння результату з історичними описами, рефлексія над труднощами та уроками. Презентація: Відеозвіт, демонстрація результату (якщо можливо), усний захист.

6. **«Історія однієї фотографії»:**

Завдання: Знайти стару фотографію (з родинного архіву, місцевого музею, архіву коледжу) і дослідити її. Глибоке дослідження: Контекст (подія, місце, час), доля людей на

фото, зв'язок з великими історичними подіями. Пошук нащадків: Заохочується (з дотриманням етичних норм).

Результат: Цифрова виставка з розшифрованими фото та історіями, що включає докази пошукової роботи (листування, фото з архіву, зйомка процесу вивчення фотографії).

7. «Невідомі голоси революцій»:

Завдання: Записати аудіоінтерв'ю з очевидцями подій Революції Гідності, радянського періоду, 1990-х. Методи реалізації: запросити журналіста-практика для навчання студентів основам інтерв'ювання. Запис: Створення подкасту або аудіоархіву для коледжу. Аналіз: Порівняння різних свідчень, виділення ключових моментів, відображення «невдомих» аспектів історії. Доказ: Оригінальні аудіозаписи та короткі біографічні довідки про інтерв'юваних.

8. «Мапа історичної пам'яті»:

Завдання: Створити інтерактивну мапу (на основі Google Maps або PowerPoint) з мітками: місця пам'яті, історія вулиць. Польові дослідження (за можливостями): Відвідування місць, фотофіксація. Дослідження: Вивчення архівів, місцевих легенд, бесід з старожилами. Візуалізація: Презентація з поясненням вибору об'єктів, фото- та відеодоказами відвідування місць.

9. «Як це було насправді?» (деконструкція міфів):

Завдання: Обрати історичний міф (наприклад, «росіяни — нащадки Київської Русі», «Радянська влада принесла освіту») і знайти документи, що його спростовують, альтернативні погляди істориків. Глибоке архівне/бібліотечне дослідження: Пошук першоджерел, наукових праць. Аналіз та синтез: Формулювання аргументів, підкріплених джерелами. Результат: Дебати або стендап-виступ на занятті з обов'язковою демонстрацією посилань на джерела, які спростовують міф.

10. «Історичний туристичний маршрут: Слідами ХХ століття»

Опис: Студенти розробляють унікальний туристичний маршрут по своєму населеному пункту (або його околицях), присвячений певній темі або періоду історії України ХХ століття. Маршрут має включати об'єкти, що є носіями історії, але не є загальновідомими туристичними місцями. Акцент робиться на розкритті локальної історії та її зв'язку з великими подіями. Візуальний супровід: Колаж з власних сучасних фотографій об'єктів та, за можливості, старих, знайдених студентом.

Результат:

1. Мультимедійна презентація: Включає карту маршруту, фотографії (власні та архівні), відео (за наявності), аудіофрагменти інтерв'ю.
2. Письмовий звіт/буклет: Детальний опис кожного пункту маршруту з історичними довідками, зібраними фактами та свідченнями.
3. Публічний захист: Студент презентує свій маршрут, обґрунтовує вибір об'єктів та демонструє унікальність зібраного матеріалу.

Критерії оцінювання проєктів (12-бальна шкала)

Оцінювання відбувається за 12-бальною шкалою, яка дозволяє диференційовано оцінити роботу студента. Важливо, щоб критерії були прозорими та зрозумілими для студентів.

Загальні критерії (максимум 12 балів)

Оцінюємо за чотирма основними групами критеріїв:

1. Дослідницька робота та оригінальність матеріалу (5 балів)
2. Критичне мислення та аналіз (3 бали)
3. Виконання та презентація (2 бали)
4. Особистий внесок та докази роботи (2 бали)

Деталізація критеріїв та балів

1. Дослідницька робота та оригінальність матеріалу (5 балів):

– 5 балів (Відмінно): Проєкт базується на виключно унікальних, неопублікованих джерелах (артефакти, усні свідчення, рідкісні місцеві газети/документи), знайдених та опрацьованих самостійно. Матеріал абсолютно неможливо знайти в Інтернеті. Джерела достовірні та релевантні темі;

- 4 бали (Дуже добре): Проєкт містить значний обсяг унікальних джерел, але можливе незначне використання загальнодоступної інформації для контекстуалізації. Оригінальність матеріалу є домінуючою;
- 3 бали (Добре): Проєкт містить деякі унікальні елементи (наприклад, одне-два інтерв'ю, декілька фото з сімейного архіву), але значна частина інформації може бути отримана з відкритих джерел (хоча й глибоко опрацьована);
- 2 бали (Задовільно): Проєкт містить мінімальну кількість унікального матеріалу. Переважно використовується загальнодоступна інформація, що ускладнює перевірку самостійності виконання без використання ІІІ;
- 1 бал (Незадовільно): Проєкт повністю складається з інформації, легко доступної в Інтернеті. Відсутність унікального матеріалу та доказів самостійної роботи.

2. Критичне мислення та аналіз (3 бали):

- 3 бали (Відмінно): Глибокий, самостійний аналіз джерел, виявлення протиріч, порівняння різних точок зору (наприклад, офіційна історія vs особисті свідчення). Власні обґрунтовані висновки та рефлексія, що виходять за межі простого переказу;
- 2 бали (Добре): Аналіз присутній, але може бути недостатньо глибоким або частково спиратися на загальновідомі інтерпретації. Висновки зроблені, але не завжди достатньо аргументовані;
- 1 бал (Задовільно): Аналіз поверховий, зводиться до переказу інформації. Відсутність власної інтерпретації та критичного осмислення джерел;

3. Виконання та презентація (2 бали):

- 2 бали (Відмінно): Проєкт виконано якісно, відповідно до формату (виставка, відео, подкаст, плакат тощо). Структурованість, логічність викладу, чіткість. Мова презентації грамотна та професійна. Візуальне/аудіо оформлення високого рівня;
- 1 бал (Задовільно): Проєкт виконано, але є недоліки у структурі, логіці або якості оформлення. Мова з помилками, презентація недостатньо чітка.

4. Особистий внесок та докази роботи (2 бали):

- 2 бали (Відмінно): Надано вичерпні та переконливі докази особистої роботи студента: фото/відео процесу зйомки інтерв'ю, фото/відео роботи з артефактами/документами в архівах/бібліотеках, власні фотографії з польових досліджень (з присутністю студента). Чітко видно обсяг виконаної самостійної роботи;
- 1 бал (Задовільно): Докази особистого внеску мінімальні або нечіткі. Можливо, представлено лише кінцевий результат без супутніх доказів процесу.

Система оцінювання проєктної роботи

Сума балів	Оцінка за 12-бальною шкалою	Рівень виконання проєкту
11-12	12	Високий
10	11	
9	10	
8	9	Достатній
7	8	
6	7	
5	6	Середній
4	5	
3	4	
2	3	Початковий / Недостатній
1	2	

Пропонована тематика історичних проєктів відповідно до навчальних тем курсу:

№ з/п	Назва теми навчального проєкту	Тема в мудлі
1.	Тема: Перша світова війна на українських землях в контексті нових реалій-історична реконструкція	Україна в роки Першої світової війни.
2.	Тема: Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подіях 1917–1921 рр.	Розгортання української революції Боротьба за відновлення державності.
3.	Тема: Микита Хрущов, Павло Постишев, Станіслав Косіор як провідники імперської влади в Україні.	Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні.
4.	Тема: Друга світова війна в об'єктиві фото-кінокамери.	Україна в роки Другої світової війни .
5.	Тема: Примусове трудове використання військовополонених та інтернованих і мобілізованих німців на території України".	Україна в повоєнні роки (1945 – початок 50-х років ХХ ст.)
6.	Тема: «Сповідь у камері смертників» Левка Лук'яненка.	Україна в умовах десталінізації (1953–1964 рр.)
7.	Тема: 49 сміливців проти режиму (дослідження діяльності Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод).	Україна в період загострення кризи радянської системи (середина 60 – початок 80-х рр. ХХ ст.)
8.	Тема: Усна історія Майданів: від «Революції на граніті» до Революції Гідності (електронна «Книга пам'яті»).	Україна в умовах відновлення державної незалежності, її роль у розпаді СРСР.
9.	Тема: Український андеграунд: кіно, музика і театр кінця ХХ ст.	Європейський вибір України. Російсько-українська війна.

НЕФОРМАЛЬНА/ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Неформальна освіта — це освіта, яка здобувається за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Форми неформальної освіти – тренінги, майстер-класи, вебіари, дистанційні курси.

Інформальна освіта (самоосвіта) — це освіта, яка ґрунтується на самоорганізованому здобутті особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов’язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю.

Оцінювання результатів навчання, отриманих шляхом неформальної/ інформальної освіти відбувається передбаченими контрольними та тестовими індивідуальними завданнями, практичними роботами відповідно до робочих програм навчальних дисциплін. Здобувач фахової передвищої освіти не може бути звільненим від атестації за підсумками визнання результатів неформального /інформального навчання. Порядок та процедура визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної/інформальної освіти у ЕПФК ЗНУ, регламентується відповідним Положенням, яке розміщено на сайті коледжу.

Перелік покликань для здобуття неформальної/ інформальної освіти:

- Повний курс підготовки до ЗНО/НМТ: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:ZNO+HISTORY101+2017_T1
- Історія: зародження української нації <https://courses.ed-era.com/courses/EdEra/hi102/Hi102/about> (для I курсу)
- Новітня історія України: від початку II Світової війни до сучасності- https://prometheus.org.ua/course/course-v1:KNU+101+2014_T2 (для II курсу)
- Становлення сучасної України <https://www.coursera.org/learn/the-making-of-modern-ukraine-ua> (для II курсу тема: Творення нової України)
- Україна на шляху до ЄС-https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+UAEU101+2023_T2 (для II курсу, тема: Творення нової України)
- Перемовини про вступ України до ЄС-https://prometheus.org.ua/course/course-v1:ANTS+INEU101+2024_T2
- <https://naurok.com.ua/konkurs> (Всеукраїнські конкурси для студентів за темами 9-11 класу із можливістю отримати сертифікат)
- <https://naurok.com.ua/olimpiada> (Олімпіади для студентів за темами 9-11 класу із сертифікацією).

Для ознайомлення із освітніми програмами додаткова інформація за наступними посиланнями:

- www.coursera.org.
- prometheus.org.ua. ...
- www.ed-era.com.

8. ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

Контроль навчальної діяльності студентів I та II курсу здійснюється відповідно до Національної 12-бальної системи оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з історії України (табл.8.1):

Табл. 8.1. Національна 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з історії України

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень студентів
I. Початковий	1	Студент(ка) називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
	2	Студент(ка) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Студент(ка) двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за

		описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту
II. Середній	4	Студент(ка) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт
	5	Студент(ка) з допомогою викладача відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій
	6	Студент(ка) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, може давати стисло характеристику історичній постаті, встановлювати послідовність подій; користуватись за допомогою викладача наочними та текстовими джерелами історичної інформації
III. Достатній	7	Студент(ка) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань
	8	Студент(ка) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти
	9	Студент(ка) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти
IV. Високий	10	Студент(ка) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді студентів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії
	11	Студент(ка) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії

12	Студент(ка) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її
-----------	---

Зважаючи на те, що курс Історія України є інтегрованою дисципліною й підсумкова оцінка повинна бути виставлена у диплом «молодшого бакалавра», необхідно перевести навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти з 12-бальної у 100-бальну систему (див. Табл. 8.2.).

Табл. 8.2. Шкала переведення навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з 12-бальної у 100-бальну

12-бальна шкала	30-бальна шкала	100-бальна шкала	ECTS	4-бальна шкала	Оцінка
1	0-3	0-34	FX	2	Незадовільно
2	4-6	35-49	F		
3	7-9	50-59			
4	10-12	60-64	E	3	Задовільно
5	13-15	65-69			
6	16-18	70-74	D		
7	19-21	75-79	C	4	Добре
8	22-24	80-84			
9	25-27	85-89	B		
10	28	90-93	A	5	Відмінно
11	29	94-97			
12	30	98-100			

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Історія України : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / В.С. Власов, О.Є. Панарін, Ю. А. Топольницька. - Київ : Літера ЛТД, 2020. – 176 с.
2. Історія України : підруч. для 8 кл. закл. загал. серед. освіти / О.В. Гісем, О.О. Мартинюк. – Харків : Вид-во «Ранок», 2021. – 192 с.
3. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 256 с.
4. Історія України. Рівень стандарту : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти /Г. Хлібовська, М. Крижановська, О. Наумчук. – Тернопіль : Астон, 2023. – 292с.: іл.
5. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / В. С. Власов, С. В. Кульчицький. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 256 с.
6. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / О.Струкевич, С.Дровозюк. – Київ : Грамота , 2019. – 240 с.:іл.
7. Історія України [Текст] : підруч. для студентів неіст. спец. ВНЗ / [О. М. Бут та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук, проф. М. І. Бушина, д-ра іст. наук, проф. О. І. Гуржія ; Черкас. держ. технол. ун-т. - Черкаси : Український літопис, 2016. – 642 с.
8. Історія та культура України: навчальний посібник / О.С. Каденюк, В.В. Сажко. – Кам'янець-Подільський : Подільський державний університет, 2022. – 445 с.

9. Комарніцький О. Б. Історія України [Текст] : навч. посіб. для студентів коледжів, технікумів та училищ / О.Б. Комарніцький. – Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2015. – 596 с.

10. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посібник / Костянтин Кондратюк, Володимир Качмар. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 212 с.

Додаткова:

1. Винницький М. Український Майдан, російська війна : хроніка та аналіз Революції Гідності - Львів : Вид-во Старого Лева , 2021. - 553 с
2. Казарін П.В. Дикий Захід Східної Європи. Авторська хронологія новітньої української історії. - Харків : Віват, 2022.-315с.
3. Пархоменко В.А. Історія Української революції 1917-1921 рр.: Навчальний посібник. – Миколаїв, 2021. – 234 с.
4. «Усе найцікавіше про історію і звичаї України» / Галушко К.Ю. - Віват, 2022. – 320 с.
5. Чудновець О.М. Хроніка війни в Азовській і Чорноморській операційних зонах. Лютий - грудень 2022. - Київ : Адеф-Україна, 2023. – 438 с.

Інформаційні ресурси:

1. Історія України: Навчальна база електронних ресурсів MOODLE Економіко-правничого фахового коледжу Запорізького національного університету [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1135>
2. Воєнна історія [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://warhistory.ukrlife.org>. — Назва з титулу екрану.
3. Голодомор в Україні 1932–1933 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://golodomor.ukrinform.com>. — Назва з титулу екрану.
4. Ізборник. Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.izbornyk.org.ua>. — Назва з титулу екрану.
5. Інститут історії України НАН України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.history.org.ua>. — Назва з титулу екрану.
6. Історико-культурологічні та лінгвістичні нариси [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukraineforever.narod.ru>. — Назва з титулу екрану.
7. Історія України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.uahistory.cjb.net>. — Назва з титулу екрану.
8. Історія Українського козацтва XV–XXI ст. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cossackdom.com>. — Назва з титулу екрану.
9. Книги та підручники з історії України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.history.vn.ua>. — Назва з титулу екрану.
10. Музейний простір України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.prostir.museum>. — Назва з титулу екрану.
11. Нариси історії України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://history.franko.lviv.ua>. — Назва з титулу екрану.
12. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>. — Назва з титулу екрану.
13. Українська історична бібліотека [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrhistory.narod.ru>. — Назва з титулу екрану.
14. Український інститут національної пам'яті [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.memory.org.ua>. — Назва з титулу екрану.